

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**РОЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА УПРАВЛІННЯ
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВИ**

Матеріали наукового колоквіуму 26 травня 2021 року

ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ КОЛОКВІУМУ

1. Ризики безпечного соціально-економічного розвитку держави в умовах децентралізації публічної влади та управління.

Павлов О.І., д.е.н., проф., зав. кафедри економіки промисловості

2. Стратегія смарт-спеціалізації територіальних одиниць України як складова економічної безпеки держави.

Фрум О.Л., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

3. Методологічні аспекти антициклічного регулювання безпечного розвитку агропродовольчого сектору на засадах темпоральності.

Кулаковська Т.А., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

4. Децентралізація та локаворизм як фактори забезпечення сталого та безпечного розвитку агропродовольчої сфери регіону.

Самофатова В.А., д.е.н., проф. кафедри економіки промисловості

5. Інституціональні передумови інклюзивної трансформації бізнес-моделі безпечного функціонування агропродовольчих холдингів.

Дідух С.М., к.е.н., доц. кафедри економіки промисловості

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА ЛОКАВОРИЗМ ЯК ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ТА БЕЗПЕЧНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ

Самофатова В.А., д.е.н., проф., проф. кафедри економіки промисловості

Базовим принципом сталого розвитку є рух суспільства на основі розумних компромісів на основі суспільства і природи. Більшість країн, що розвиваються, дотепер борються за ефективне використання своїх ресурсів.

Вагомим і впливовим чинником сучасного світового розвитку є посилення тенденції до регіоналізації. Сильні регіони – це нові центри економічного зростання. Кожен регіон повинен мати свою власну стратегію, узгоджену з загальнодержавними цілями і напрямками розвитку, але з урахуванням власного природно-ресурсного потенціалу та особливостей економіко-географічного і геополітичного положення. Для подолання фізичних та адміністративних обмежень розвитку необхідно передати повноваження центрального уряду місцевим органам влади. Розподіл влади покращує управління ресурсами та участь громади, що вважається ключовим для сталого розвитку. Для України розвиток територій є одним з ключових питань державного управління, особливо в умовах децентралізації. Особливо це стосується невеликих міст та сільських територій з огляду на необхідність вирішення їх соціально-економічних проблем.

Важливою комплексною системною реформою влади є децентралізація, яка означає розширення прав та повноважень місцевого та регіонального самоврядування стосовно незалежного прийняття рішень та виконання делегованих державною владою повноважень. Вони й мають виконувати функцію забезпечення сталого розвитку та безпеки агропродовольчої сфери (АПС) регіону. Децентралізація повинна бути націлена на зростання економічної спроможності об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Між міськими і сільськими територіями має бути досягнутий

справедливий баланс бюджетних витрат, інвестицій в інфраструктуру, збільшення фінансування програм сталого розвитку.

Водночас, нині спостерігається посилення дискретності регіонального простору та розширення ареалів депресивності, що пов'язано з концентрацією фінансових ресурсів у центрах розвитку (великих містах). Тому, ОТГ повинна мати на своїй території підприємства, які стануть економічною базою їх розвитку. Селянські, фермерські господарства, «зелені садиби», заклади громадського харчування є стабілізуючим чинником трудової зайнятості, їх соціального захисту. Економічний потенціал невеликих міст і сільських територій реалізується значною мірою через суб'єкти малого підприємництва. Вони здатні швидко реагувати на потреби споживачів, використовуючи місцеві ресурси, постачати якісну продукцію на місцеві ринки та підтримувати екологічний баланс територій.

Місцеве самоврядування, відображаючи політичні, географічні, соціально-економічні, національно-культурні та інші особливості різних територіальних одиниць, посилює почуття належності людини до певної ОТГ та має стратегічне значення в процесі соціальної інтеграції суспільства.

Нині багато споживачів хотіли б вживати продукти, які є справжніми, природними, оригінальними, ремісничими (крафтовими) і характеризуються короткими ланцюгами поставок. Тому необхідно зосередитися на агропродовольчих ланцюгах доданої вартості у напрямі інклюзивного та сталого розвитку АПС регіону. На думку О. Бородіної, «реалізація концепції формування агропродовольчих ланцюгів може позитивно впливати на доходи та зайнятість в АПС шляхом доступу на ринок дрібних сільськогосподарських виробників і встановлення ділових зв'язків з малими та середніми переробними підприємствами» [1, с. 75].

Виробництво сільськогосподарської та харчової продукції в умовах ринку орієнтоване на потреби споживача, який стає дедалі вибагливішим при виборі продукту. В кожному регіоні України є локальні та регіональні популярні продукти. Протягом останніх років активно розвивається

гастрономічний туризм, а маленькі ферми, виноробні, сироварні стають його повноцінними об'єктами. Також почали виникати локаворські ресторани, де готують їжу з виключно місцевих продуктів. В основі концепції лежить створення закладів громадського харчування, які зберігали традиції національної та регіональної кухні, а головне – страви повинні бути приготовані з локальних продуктів. Світовий рух «Slow food» виник в Італії у 1986 р., а потім поширився на багато інших країн. У всьому світі кожне місто розвиває свій продукт, свої локальні страви, і всі туристи знають, чим славиться те чи інше містечко – устрицями, равликами чи сирами і т. ін [2, с. 64]. В Японії, з середини 70-х років ведеться пропаганда за споживання традиційної національної їжі (риби, морепродуктів, рису та овочів) як найбільш здорового харчування. Ці рекомендації спрямовані як на формування здорового способу життя, так і на зростання самозабезпечення продовольством і зростання добробуту суспільства.

Локаворизм у світі виник на противагу глобалізації продовольчого забезпечення виник локаворизм або локаворство. Багато споживачів хотіли б споживати продукти, які є справжніми, природними, оригінальними, ремісничими і характеризуються короткими ланцюгами поставок. Зокрема, протягом останніх років в Україні відкрилася велика кількість приватних сироварень, в яких роблять сир за європейськими та місцевими традиціями. На деяких можна побувати на екскурсії з дегустацією. Зокрема, на «Європейській сироварні» у с. Шабо Одеської області.

Локаворизм – це, по суті, класичне харчування за географічним принципом. Еногастрономічний маршрут «Дорога вина та смаку Української Бессарабії» виник у 2020-му році за пропозицією ЄС, але вже встиг привабити українських туристів. У ньому зібрані унікальні виноробні, крафтові сироварні, равликова еко-ферма та еко-садиби Одещини. Саме тоді запустили проєкт «Географічні зазначення в Україні».

У кожному регіоні України є автентичні регіональні продукти (мають унікальні властивості завдяки певним для географічної місцевості природним

умовам або людським факторам, або ж їх поєднанні), що можуть претендувати на одержання статусу продуктів із географічними зазначеннями, а в майбутньому стати брендом та сприяти розвитку ОТГ. Обласним та районним державним адміністраціям слід формувати «агропродовольчий бренд» регіону шляхом розміщення на сайтах матеріалів інформаційного та просвітницького характеру.

Локаворство і короткі харчові ланцюги збільшують сталість розвитку АПС регіону у всіх її розмірностях: економічній, екологічній, соціальній та підтримання здоров'я і особистого благополуччя (табл. 1).

Таблиця 1

Ефекти локаворизму для забезпечення сталого та безпечного розвитку
АПС регіону*

Розмірність сталості	Очікування
Екологічна	Зменшення впливу транспорту на навколишнє середовище, наприклад викиди забруднювачів повітря. Скорочення спеціалізації та інтенсифікація сільського господарства за рахунок більш різноманітного місцевого використання земель. Збереження традиційних сільськогосподарських ландшафтів Сприяння екологічно чистим методам виробництва (органічне виробництво, захист місцевого біорізноманіття, зменшення внесення хімічних речовин).
Економічна	Підвищення регіональної доданої вартості Зниження цін на сезонну продукцію Створення можливостей працевлаштування Підвищення доходу для фермерів та виробників продуктів харчування Зменшення локальних залежностей від зовнішніх ринкових сил та зниження ринкової потужності переробки та дистрибуційні підприємства.
Соціальна	Зберігання сільськогосподарського виробництва та малих виробничих підприємств у регіоні Збереження традиційних технологій виробництва та моделей споживання (культурна ідентичність) Створення невеликих та керованих структур Підвищення безпеки продовольчих товарів Підвищення обізнаності про екологічні та соціальні ефекти споживання Підвищення соціальної справедливості на місцевому та міжнародному рівнях Збільшення сили громади та особистих стосунків
Здоров'я та особисте благополуччя	Забезпечення їжею для покращення здоров'я та харчування Забезпечення свіжішої та кращої дегустації їжі, а також спеціальних страв Підвищення рівня задоволеності фермерів (та переробників) своєю роботою

*Джерело: удосконалено автором за [3, с. 245]

Нині важливим трендом розвитку АПС регіону стає популяризація місцевих продуктів (наприклад, вина, фруктів та овочів, риби та м'яса, сирів) шляхом проведення гастрономічних фестивалів. Вони можуть принести користь як для туристів, так і для місцевого населення. Подібні гастрономічні фестивалі зазвичай проводяться раз на рік; під час таких заходів проводяться дегустація та закупівля продуктів, пов'язаних з територією, де захід проводиться. На додачу до проєкту позитивного іміджу території, який приваблює туристів, вони інформують власне жителів регіону чи території, де відбувається виробництво, просуваючи при цьому стабільну місцеву економіку, що сприяє розвитку громади.

Підсумовуючи вищевикладене, слід відзначити, що децентралізація є важливою умовою для сталого та безпечного розвитку АПС та захисту довкілля. Споживання локальних продуктів підтримує місцеву економіку та сприяє покращенню харчування населення. Вектор стратегічного розвитку має переноситися на багатофункціональність АПС і сталий розвиток ОТГ.

Література

1. Бородіна О.М. Інтеграція дрібних сільськогосподарських виробників до агропродовольчих ланцюгів доданої вартості: методологічні підходи та емпіричні дослідження. *Економіка і прогнозування*. №2. 2014 р. С. 73-84.
2. Колективна монографія. «Маркетинг, підприємництво і торгівля: сучасний стан, напрямки розвитку». ОНАХТ. – Роздільна: Вид-во «Лерадрук», 2020. 757 с.
3. Martin Schönhart, Marianne Penker, Erwin Schmid. Sustainable local food production and consumption – Challenges for implementation and research. *8th European IFSA Symposium, 6 -10 July 2008, Clermont-Ferrand (France)*. P. 243-253.